

та ярки складають більше 50%, в той час як у 1990 році їх в стаді було майже 36%. Стабілізувався і вихід ягнят на 100 вівцематок. Якщо у 2000 році на кожні 100 вівцематок було одержано лише 52 ягняти, то у 2001 році — 90 голів, а падіж овець становив лише 1,5%. Крім цього, необхідно більш широко використовувати можливості племінних вівчарських господарств, основною функцією яких є реалізація вищогоякісного племінного молодняка, з метою якісного поліпшення породного і продуктивного складу товарних господарств.

Для забезпечення рівня рентабельності галузі на рівні 80% ціна на 1 кг вовни повинна становити 32 грн., 1 кг баранини — 12 грн. [3].

А тому, для збереження і розвитку галузі з боку держави потрібен комплекс заходів щодо захисту вітчизняних виробників вовни та іншої продукції вівчарства, система стимулювання і державної підтримки, які б забезпечили рентабельність галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна в цифрах у 2001 році. Державний комітет статистики України. - К., 2002.
2. Сільське господарство Миколаївщини. Статистичний збірник. - Миколаїв, 2002.
3. Методичні рекомендації щодо забезпечення механізму регулювання економічних взаємовідносин між товаровиробниками і переробниками вівчарської продукції в ринкових умовах. УААН. - К., 2002.

УДК 635.1/8:332.14

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОВОЧІВНИЦТВА У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*І.І.Червен, доктор економічних наук, професор,
Г.М.Рябенко, асистент,
Миколаївський державний аграрний університет*

Овочеконсервний підкомплекс — важлива ланка агропромислового комплексу. Необхідність розвитку цієї галузі обумовлена необхідністю рівномірного постачання населенню овочевої продукції протягом року, забезпечення нею жителів віддалених районів об-

ласті, зберігання продукції, яка швидко псується, у період масового збору та створення її резервів.

Дослідженням стану овочівництва та обґрунтуванням перспектив його розвитку займалися такі науковці, як П.П.Борщевський, В.А.Гальчинська, Л.О.Ганечко, О.В.Доброзорова, В.І.Криворучко, О.В.Ручкін, А.М.Рудь, М.О.Склярєвський, А.І.Шумейко та інші. Аналіз літературних джерел показав, що дослідження цих авторів є ґрунтовними, проте ряд питань залишилося поза увагою. Нами проведено аналіз сучасного стану овочеконсервного підкомплексу АПК у господарствах Миколаївської області, кліматичні умови якої сприятливі для вирощування овочевих культур.

Ринок овочівництва складається з чотирьох взаємопов'язаних сфер: перша — виробництво; друга — переробка з її інфраструктурою; третя — зберігання; четверта — торгівля овочевою продукцією. Основну роль у формуванні ринку овочів відіграє виробництво.

У дореформенний період господарства вирощували овочеві культури відповідно до згори доведеного плану, майже вся вирослена продукція здавалася державі за діючими твердими та стабільними закупівельними цінами. З розвалом СРСР розпалась централізована система закупівлі та розподілу овочевої продукції. Порушення господарських зв'язків, системи заготівлі, незадовільне матеріально-технічного забезпечення, різке подорожання енергоресурсів, монополні ціни на засоби виробництва, необґрунтовано високі податки, правова незахищеність господарств та недостатня державна підтримка призвели до значного спаду виробництва овочів у суспільному секторі, росту роздрібною ціни не у виробництві, а у сфері переробки та обігу, присвоєння посередниками значної долі прибутку, створеного зусиллями сільськогосподарських товаровиробників.

Таблиця 1

**Динаміка виробництва овочів відкритого ґрунту
у господарствах Миколаївської області**

Показники	1990	1995	1999	2000	2001	2002
Площа посіву, тис.га	13,7	11,9	7,6	7,9	7,2	6,3
Урожайність, ц/га	163,5	64,2	66,3	59,6	66,8	94,6
Валовий збір, тис.т	224	76,4	50,4	47,1	48,2	59,6

Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 1, 2003

За даними таблиці 1 можемо зробити висновок, що з 1990р. у господарствах Миколаївської області чітко визначилась тенденція спаду виробництва овочевої продукції внаслідок зниження урожайності культур та скорочення їх посівних площ. У 2002р. порівняно з 1990р. площа посіву овочів скоротилася на 7,4 тис.га, а урожайність — на 68,9 ц/га. У результаті валовий збір зменшився за цей же період у 3,8 разів — з 224,0 до 59,6 тис.т. Вказане значною мірою пов'язано зі скороченням рівня споживання овочів, від якого напряму залежить рівень цін. Це обумовлено низькою платоспроможністю населення, яке віддає перевагу продуктам за більш низькими цінами (хліб, макарони, картопля). Крім того, овочівництво — найбільш трудомістка галузь сільського господарства, а її продукція — швидкопсууюча, саме тому господарства взялися вирощувати менш трудомісткі культури, такі як зерно, соняшник. Все це призвело до того, що овочівництво із громадського сектору перемістилося у приватний — на присадибні ділянки. Через низький рівень життя населення вирощує овочі для самозабезпечення.

Виробництво та реалізація, овочевої продукції, яка швидко псується та потребує негайного збуту, дуже тісно взаємопов'язані. Особливість вирощування овочевих культур така, що 70% овочів надходить з поля протягом 2,5-3 місяців (липень-вересень). Обсяг продукції у цей період у 5-6 разів перевищує фізіологічну норму споживання, ускладнюється система заготівельних і торговельних організацій, знижується якість кінцевих продуктів, зростають витрати. Отже, для зменшення втрат необхідно особливу увагу приділяти своєчасній реалізації овочів у свіжому вигляді. Нині збутом продукції на ринку займаються самі виробники або оптово-роздрібні підприємства. Особисті підсобні господарства надлишки овочів реалізують на ринку, що в свою чергу не сприяє забезпеченню ними населення за обсягом та асортиментом. Перенасичення ринку певними видами овочів призводить до того, що нереалізована пролягом дня продукція згодовується худобі або взагалі пропадає.

За роки реформ посилилася дезінтеграція сільського ПОДірських товаровиробників, переробних підприємств та торпилі. Більшість сільськогосподарських підприємств внаслідок відсутності матеріальної бази для тривалого зберігання та переробки овочів змушені продавати вирощену продукцію переробним та заготівельним організаціям за диктованими ними умовами та цінами. У той же час переробні підприємства втрачають свої сировинні зони і не мають можливості повністю завантажити свої виробничі потужності. Все це може призвести до негативних наслідків у цій сфері, насамперед до погіршення технології обробітку культури, остаточної руйнації форми громадського виробництва, занепаду овочівництва, зникнення сировинних зон переробної промисловості і занепаду всього агропромислового підкомплексу.

Вирішити проблему забезпечення населення повноцінними овочами протягом року можна за допомогою створення єдиних комплексів по виробництву, зберіганню, переробці та реалізації овочевої продукції. Створення інтегрованих та кооперативних структур дасть можливість об'єднати в єдине ціле економічні інтереси ланок АПК (сільськогосподарських товаровиробників, переробних підприємств та організацій торгівлі) та підвищити долю сільськогосподарських підприємств у ціні готової продовольчої продукції. Такі господарські формування за рахунок усунення посередників у переробці та реалізації кінцевої продукції, які привласнюють у зв'язку з неурегульованим ціновим механізмом частину прибутку товаровиробника, мають можливість відшкодовувати свої витрати за рахунок власних коштів. Крім того, постійні протягом року грошові надходження за реалізовану продукцію безпосередньо споживачеві дають змогу своєчасно придбати оборотні засоби, сплачувати заробітну плату та інше.

Можна зробити висновок, що вихід з економічної кризи можливий за допомогою створення формувань, що об'єднують виробництво, зберігання, переробку та реалізацію овочевої продукції.